

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ШЛЯХИ ПЕРЕВИХОВАННЯ ПЕДАГОГІЧНО ЗАНЕДБАНИХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Робота з педагогічно занедбаними дітьми молодшого шкільного віку обов'язково передбачає педагогічний процес перевиховання. Це зумовлена соціальною та педагогічною значущістю проблеми, необхідністю професійної роботи педагогів з важковиховуваними учнями. Відповідно до потреб часу соціально-педагогічні орієнтири вітчизняної системи вищої педагогічної освіти передбачають якісну професійну підготовку педагога, у зв'язку з цим, найважливішою соціальною функцією педагогічної школи постає функція формування особистості педагога гуманістичного типу, здатного професійно й творчо підходити до розв'язання завдань виховного характеру.

Хотілося б відзначити тих вчених, які розглядали принципи та шляхи перевиховання важковихованих дітей: М. Рожковим, та М. Фіцулою. Проблема відхилень у поведінці неповнолітніх привертає увагу вчених, які ретельно вивчають її природу (К. Булгакова, Н. Єгонська, І. Зверева, А. Капська, І. Кирилюк, Г. Лактіонова). Незважаючи на певні досягнення у вивченні поставленої проблеми, практика свідчить про те, що сьогодні необхідно активізувати пошук нових ефективних шляхів виховної роботи з важковиховуваними учнями.

Мета статті – розкрити сутність, завдання, етапи, принципи, методи перевиховання важковиховуваних учнів.

До педагогічно занедбаних вихованців має бути особлива увага з боку професійних педагогів, батьків і всіх, хто систематично спілкується з такими дітьми.

Суб'єкти виховання педагогічно занедбаних дітей - соціальні педагоги (вихователі). В залежності від своїх функціональних обов'язків співробітники і вихователі по-різному беруть участь в організації і забезпеченні перевиховання.

Об'єкти виховання, перевиховання - це особи, що з різних причин порушили закон і засуджені судом.

"Перевиховання" — як наголошує дослідник М. Фіцула, — це спеціальний вид педагогічної діяльності педагогів і учнів, спрямований на подолання недоліків їх особистості, розвиток наявних у неї позитивних якостей і формування на цій основі нових, суспільно значимих корисних рис і властивостей" [4, с.9].

Перевиховання — процес досить складний, тривалий, багатогранний, який має реалізувати певні функції — відновну, компенсаційну, виправну, стимульовальну [2, с. 363].

Перевиховання — це виховна діяльність, спрямована на перебудову неправильних поглядів, суджень, оцінок, цінностей особистості та перебудову її негативної поведінки [3, с. 48].

Перевиховання ґрунтується на загальних принципах виховання. Однак у роботі з педагогічно занедбаними дітьми варто акцентувати увагу на принципах, які впливають із соціально-психологічних особливостей цих дітей. Це: 1) зв'язок перевиховання з цікавою продуктивною працею; 2) організація дитячого колективу, який забезпечував би позитивний вплив на вихованця; 3) опора на позитивні якості й позитивний соціальний досвід важковиховуваних дітей; 4) органічне поєднання поваги до вихованців з прийнятною системою вимог; 5) єдність і систематичність педагогічних впливів на вихованців; 6) індивідуальний підхід до вихованця; 7) гуманне ставлення до важковиховуваних у процесі перевиховання виходячи з педагогічного постулату: з одного боку, ці діти "важкі", оскільки їм важко подолати ті чи інші соціальні труднощі, а з другого — значні відхилення важковиховуваних від моральних норм поведінки — це своєрідне моральне захворювання, тому ставлення до таких дітей має бути адекватне; 8) об'єктивне ставлення до важковиховуваних; 9) педагогічний вплив на важковиховуваних дітей необхідно здійснювати в не афективному стані педагога; 10) випереджаюче виховання позитивних якостей у важковиховуваних дітей.

У системі виховання підростаючого покоління важливе місце мають займати попереджувальні заходи, які запобігали б масовій появі важковиховуваних дітей. Варто акцентувати увагу на соціальних передумовах попередження появи "важких" дітей, які мають глобальний характер. До них належать: організація здорового суспільства в соціальному і психічному плані; забезпечення достатньої психолого-педагогічної культури батьків. Ці основи закладаються ще в шкільному віці, виходячи з соціальної об'єктивності, що кожна молода людина має бути насамперед відповідальним батьком чи матір'ю, а потім фахівцем певної галузі; створення соціально-педагогічних умов для реалізації та задоволення кожною особистістю своїх інтересів і потреб; подолання в суспільстві рецидивів насильства, жорстокості, обмеження поширення масової культури низької якості; забезпечення високого соціального статусу вчителя в суспільстві [2, с. 364].

У процесі подолання «моральної хвороби» окремих дітей — педагогічної занедбаності — з погляду складності та багатоаспектності виділяють кілька етапів [1, с. 218].

Перший етап — діагностичний (вивчають і аналізують позитивні й негативні якості виховання, умови, що сприяли появі та формуванню негативних якостей, визначають шляхи і засоби нейтралізації негативних проявів та актуалізацію позитивних проявів. Вихователь складає докладну характеристику педагогічно запущеного вихованця).

Другий етап — планування і визначення напрямів роботи. Класний керівник разом з усіма вихователями, які спілкуються з "важким" учнем, розробляє докладний план перевиховання, визначає місце і роль кожного вихователя.

Третій етап — цілеспрямована педагогічна діяльність (здійснюється реалізація означених планів перевиховання конкретної особистості із залученням всіх, хто може позитивно впливати на дитину (батьків, родичів, однокласників, учителів-вихователів та ін.. Координує цю роботу насамперед класний керівник. Здійснюється аналіз соціально-психологічних змін у поведінці вихованця, визначаються нові перспективні лінії).

У педагогічній практиці трапляються складні випадки своєрідного «морального захворювання» дітей. Тому для правильної організації роботи з ними проводять педагогічні консилиуми за участю шкільного психолога, вчителів, батьків дитини, під час яких всебічно аналізують причини, що спричинили труднощі у житті дітей, особливості їх

поведінки і накреслюють шляхи та методи перевиховання. Незважаючи на складність і тривалість процесу перевиховання, педагоги мають вірити в силу виховного впливу на особистість.

Унаслідок виховного впливу учень починає усвідомлювати потребу змінитися на краще. Звісно, дається взнаки сформований динамічний стереотип попередньої поведінки, який конфліктує з вимогами шкільної поведінки і колективу. Під впливом порушників дисципліни у такого учня часом закрадаються сумніви в правильності обраного шляху. Тому важливо розібратися в суперечливій поведінці учня, не карати його суворо, щоб не зірвати перших спроб на шляху до виправлення.

Результативність перевиховання залежить від вразливості, пластичності та сили біологічних задатків, від тривалості негативного досвіду особистості, її готовності до виправлення. Процес перевиховання не однаково впливає на дітей. Найефективніше виявляється він щодо психологічно податливих дітей. Перевиховання може бути малоефективним, якщо діти протидіятимуть йому або не сприйматимуть його позитивно. Наслідки виховного процесу залежать від уміння педагога використати наявну позитивну базу особистості, привчити її до активної співпраці над собою. Важливо залучати дитину до корисної діяльності, забезпечити високий темп, емоційну насиченість життя відповідно до індивідуальних і вікових особливостей. Водночас необхідно налагоджувати доброзичливі стосунки дітей з батьками, вчителями, ровесниками.

Отже, процес перевиховання спрямований на подолання негативних рис. Індивідуальні особливості важковиховуваного учня виявляються у специфіці спрямованості його потреб, інтересів, ідеалів, світогляду та інших якостей. Від того, наскільки точно виявлено цю спрямованість, залежать зміст і методика виховного впливу та наслідки перевиховання. Виправити людину – означає сформувані в неї установки на виправлення і суспільно корисні мотиви поведінки, виробити життєву перспективу, розвинути позитивні інтереси, виховати здорові потреби.

Список використаної літератури:

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. – 576 с.
2. Кузьмиський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 447 с.
3. Мазуха Д.С., Опанасенко Н.І. Педагогіка: Навчальний посібник. - Київ, Центр навчальної літератури, 2005.- 232 с.
4. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник. - Видання 2-ге, виправлене, доповнене. К.: «Академвидав», 2005. – С. 9.